

МИКОЛА ВЕГЕШ, МРІЙ ОСТАПЕЦЬ

РОЛЬ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО У НАЛАГОДЖЕННІ ГРОМАДСЬКО-КУЛЬТУРНИХ ВЗАЄМИН ЗАКАРПАТТЯ І ГАЛИЧИНИ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

В 20-30-х роках між Східною Галичиною і Закарпаттям встановилися досить тісні стосунки. Необхідно відзначити, що особливо цьому сприяв митрополит Андрей Шептицький, який постійно акцентував увагу на тому, що галичани і закарпатці - кровні брати, діти єдиної матері України. У 1922 р. А.Шептицький здійснив поїздку до США і в Нью-Йорку зустрівся з представником Підкарпатської Русі за океаном о.Костянтином Рожковичем. Останній, будучи духовним управителем організації "Соединение", закликав до єдності закарпатців і галичан, бо, на його думку, "се родні браття, один народ, одна церков, одна мова, одна пісня і однакова доля". А.Шептицький "воззв'явал всех русинов до єдности, и тогда мы будем свободны, бо на свете е справедливость, яка мусить бути вимірена кожному народови...". Так передавала газета "Свобода" слова митрополита. Додамо тільки, що вони не втратили своєї актуальності й по сьогодні.

Саме "Свобода", яку очолював і визначав її ідейний зміст А.Волошин, зробила найбільший внесок у висвітлення діяльності галицького митрополита. На її шпальтах ми знаходимо цілий ряд матеріалів з цього приводу. Так, 15 грудня 1927 р. у Львові проходила міжнародна конференція греко-католицького єпископату. Учасників її привітав і дав згоду взяти участь в ній митрополит Андрей. Коли аналогічна конференція проходила в Римі, то для участі в ній запросили А.Шептицького. Один з квітневих номерів газети, перераховуючи видатних місіонерів Галичини, називав серед них і А.Шептицького. На думку редакції, він "вздвож і воперек переїхав цілу Галичину, проповідуючи слово Боже...". "Свобода" в цілому ряді статей писала про велику і щире любов галичан до свого митрополита. Коли в Галичині святкували 30-ті роковини його діяльності, галичани вирішили "поставити у Львові шпиталь" на його честь. Газета писала, що "для такої великої душі, такого пастиря по серцю Ісуса найдостойніший дарунок ювілейний, дійсно шпиталь".

А.Шептицький уважно слідкував за становищем на Закарпатті. Для устійнення контактів він постійно мав у краї своїх представників. Так, довіреною особою А.Шептицького в Закарпатті був єпископ Д.Няраді. Встановилися тісні контакти між А.Волошином і А.Шептицьким, двома відомими релігійними діячами того часу. Коли в жовтні 1938 р.

Закарпаття вибороло автономію, галицький митрополит відбув богослужіння у Храмі Святого Іра з приводу створення Підкарпатської держави і українського уряду. 30 листопада 1938 р. А.Волошин одержав від митрополита Андрея листа. Шептицький писав: "Трудно представити Вам ентузіазм і радість, з якою ціла наша суспільність, увесь український народ у Галичині, а особливішим способом Церква і Духовенство прийняли відомість, що Ваша Екселенція обняли владу в Карпатській Україні. Уважаємо, це є премудрим зарядженням Божого Провидіння, що Вас вибрало на провідника народів Закарпаття. Тому народіві потреба апостольської любови священника і мудрого проводу педагога, який би його виховував. Такого апостола, християнського педагога дав тому народіві, дав нам усім Всевишній у Вашій особі. Зі страхом Господнім і втримуючи нераз віддих, слідимо за кожним Вашим кроком, свідомі небезпек, якими Ви з усіх сторін оточені, і безконечно важкого Вашого завдання.

Пересилаючи Вам найщиріші мої побажання, запевняю Вас про щоденні молитви мої за Вашу Екселенцію і за підданих Вашій владі наших братів за Карпатами. Нехай Всевишній веде Ваші кроки і нехай наповнює Вас божою премудрістю з небес, щоб Ви змогли повірений Вам нарід допровадити до повної свободи і всестороннього добробуту". Не припинялися контакти між цими двома великими мужами України і тоді, коли А.Волошин проживав у Празі.

Після звернення А.Шептицького до всього цивілізованого світу з протестом проти переслідувань поляками українців у Галичині, патрістичні сили краю провели ряд акцій підтримки. На сторінках урядової газети "Нова свобода" з'являються десятки статей про важке, безправне становище українського населення Галичини. Учасники Маніфестаційних зборів 16 жовтня 1938 р. у Великому Бичкові прийняли резолюцію, в якій підтримали визвольну боротьбу українців Галичини: "Українці Закарпаття шлють гарячий привіт прикарпатським братам, що провадять героїчну боротьбу з наїздниками-окупантами. Дякуємо їм за їх гарячу прихильність до наших змагань".

Діяльність А.Шептицького високо оцінювали директор греко-католицької дівочої учительської семінарії в Ужгороді о.В.Лар, єпископи В.Такач і П.Гебей. Митрополит А.Шептицький був добре обізнаний із релігійною ситуацією в Закарпатті. "Розмовляючи з Митрополитом, - пригадував о.В.Лар, - я переконався, що він ліпше знає і нашу Мукачівську єпархію, як ми самі. Митрополит з любов'ю говорив про наш нарід, про його глибоку релігійність, чесноту та природну інтелігант-

ність... Митрополит Андрей сказав, що у своїх молитвах усе згадує Закарпатську Україну. Знав про закарпатські відносини як політичні, так і культурні". Єпископ П.Гебей писав, що він разом із А.Волошином відвідав Львів, а коли вернулися, то із задоволенням оповідав, "що дуже вплинуло на нього це, коли у Львові почув, що вірні Мукачівської єпархії також українці, що ми один народ з однією мовою, обрядом і віром". Високо оцінював сподвижницьку діяльність А.Шептицького відомий дослідник історії церкви із Риму А.Пекар.